

ФІЛОСОФІЯ.

Соціальна філософія та філософія історії

УДК 316.728+304.444

«Життя проміж»: простір, місце, самість в умовах полімедійної реальності

«LIFE IN-BETWEEN»: SPACE, TOPOS, SELF IN THE CONTEXT OF POLIMEDIA REALITY

ХОДУС Олена – доктор філософських наук, доцент кафедри соціології, соціальної роботи, публічного управління та адміністрування, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, просп. Гагаріна, 72, м. Дніпро, 49010, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9566-6128>

KHODUS Olena – Doctor of Philosophical sciences, Assoc. Prof. Department of Sociology, Social Work, Public Management and Administration, Oles Honchar Dnipro National University, Gagarin ave, 72, Dnipro, 49010, Ukraine

DOI <https://doi.org/10.54891/2786-7005-2023-1-1>

Анотація. Фокус теоретичного аналізу статті спрямований на осмислення топології сучасного соціокультурного простору, особливості (ре)конфігурації якого можна пояснити через динамічну конструкцію «проміж». Конфігуративний формат «проміж» означає онтологічну якість, котра найбільш яскраво втілює досвід гібридного буття в сучасному «полімедійному середовищі», зону динамічної множини реального і віртуального, публічного і приватного, чією основною особливістю стає мобільність. Показано, що в умовах нової мобільності життя стає більш варіативним, плинним, багатошаровим, тобто воно відповідає реальності, яку не можливо звести до альтернативи або/або. Відтак, ставиться під сумнів евристична можливість есенціалістських бінарних дихотомій, які надмірно звужують прагматику сучасного людського існування. Зазначено, що на тлі соціальних й екзистенційних викликів з боку цифрової культури конфігурація життєвого простору людини тепер не вкладається в модерні онтологічні бінарні опозиції протиставлень, на кшталт публічне / приватне, зовні / всередині, замкнутість / відкритість, стабільне / турбулентне, своє / чуже. Доведено, що на відміну від бінарного світопорядку «першого»/організованого модерну, топологічна позиція «проміж» уможливорюється зовсім іншою логікою, принциповими моментами якої стають процеси постійних трансферів публічного/приватного, перформативності і ситуативності, процесуальності, (де)локалізованості, гнучкості, транспарентності, топологічна множинності. Аргументовано, що нові принципи (пере)збирання соціального простору суспільства викликають і відповідні зміни в природі суб'єктивності (тут: здатності діяти). Зокрема, в умовах полімедійної, мережевої реальності затребуваними якостями суб'єктивності людини виступають вміння «жити у русі», тобто бути мобільною, налаштованою на постійний рух, нескінченний пошук нових місць, відносин, вражень, ідентичностей, локацій. Встановлено, що разом з новими можливостями цифрові мережеві структури диктують і новий життєвий імператив, який уможливорює відповідні поведінкові практики, відзначені відвертою орієнтацією на публічне виконання приватних ролей: будь-яка (по)дія мусить бути зафіксована медійно, інакше вона – не існує. Наслідком процесів депривації стає перетворення соціального порядку суспільства на інтимний простір колективного життя (приватизація).

Ключові слова: полімедійна реальність, соціальний простір, гібридні простори, життя проміж, нові мобільності, суб'єктивність

Summary. The theoretical analysis of the article focuses on understanding the topology of modern socio-cultural space, the peculiarities of which (re)configuration can be explained by the dynamic construction of the «in-between». The configurative format «in-between» means the ontological quality that most vividly embodies the experience of hybrid existence in the modern «multimedia environment», the zone of dynamic multiplicity of real and virtual, public and private, the main feature of which is mobility. It is shown that under the conditions of the new mobility, life becomes more variable, fluid, multilayered, that is, it corresponds to a reality that cannot be reduced to an either/or alternative. Therefore, the heuristic possibility of essentialist binary dichotomies, which excessively narrow the pragmatics of modern human existence, is questioned. It is noted that in the context of the social and existential challenges of the digital culture, the configuration of human life-space is no longer contained within modern ontological binary oppositions such as public/private, outside/inside, closedness/openness, stable/turbulent, own/other. It is proved that, in contrast to the binary world order of the «first»/organized modernity, the topological position of the «in-between» is made possible by a completely different logic, the fundamental points of which are the processes of constant transfers of public/private, performativity and situationality, procedurality, (de)localization, flexibility, transparency, topological multiplicity. It is argued that the new principles of (re)assembling the social space of society also cause corresponding

changes in the nature of subjectivity (here: the ability to act). In particular, under the conditions of a multimedia, networked reality, the ability to «live in motion», i.e., to be mobile, tuned to constant movement, the endless search for new places, relationships, impressions, identities, locations, are the sought-after qualities of human subjectivity. It has been established that together with new opportunities, digital network structures also dictate a new life imperative, which enables appropriate behavioral practices marked by a frank orientation towards the public performance of private roles: any (in)action must be recorded in the media. The result of deprivation processes is the transformation of the social order of society into an intimate space of collective life (privatization).

Key words: *polymedia reality, social space, hybrid spaces, life in-between, new mobilities, network subjectivity*

Вступ. Специфічною характеристикою життя в умовах «плинної модерності» [8] є надзвичайна мобільність повсякденного життя – процес, який радикально трансформує увесь соціокультурний простір людських відносин. Під впливом інтенсивних технологічних змін останніх десятиліть, з появою нових мобільних пристроїв з екранним інтерфейсом, по-перше, відбулась справжня «просторова емансипація» [26] публічних і приватних форм життя з їхньою символічною, емоційною, соціальною інфраструктурою, а по-друге, ці форми життя втратили свої «природні кордони» і обов'язкову прив'язаність до конкретних локацій (географічних, фізичних, територіальних). Отже, нова культурна й екзистенційна ситуація спонукає дослідників звернути увагу на феномени, пов'язані з базовими передумови людського існування та світосприйняття у просторовому вимірі.

Аналіз останніх досліджень. Цілком очевидно, що трансформація соціально-просторової реальності, яка відбувається під впливом цифрових технологій, спричиняє епістемологічні метаморфози, насамперед – «смыслову інфляцію» ще донедавна однозначних категорій і моделей осмислення соціальності і суб'єктивності як-то «суспільство», «порядок», «структура», «спільнота/спільність», «ідентичність», «час». За умов зникнення сталої онтології у світі «нових мобільностей» [27] академічна мова описання соціуму/культури/індивіда / просторового порядку відчутно дрейфує у бік уможливлених конструктів, смисл яких найбільш точно вловлюють не(пост)класичні метафори на кшталт «інсталяції», «інтертекстуальності», «симулякру», «перформативності», «різومي», «номади», «флюїдності», «гетеротопії», «множинності», «асамбляжу», «серіації», «становлення». Набувши теоретичної рецепції у роботах Ж. Бодрійяра, Н. Бурріо, П. Вірно, Ж. Дельоза, Ф. Гваттарі, А. Негрі і М. Гарта, У. Еко, М. Фуко, П. Штомпки ці концепти вказують на необхідність критичного перегляду просторових властивостей сучасного суспільства і, як наслідок – суб'єктивного досвіду просторових переживань і дій.

Мета статті. Відповідно, метою статті є пояснення специфіки просторових властивостей сучасного суспільства (і український соціум тут не є винятком), виходячи з аналітичної перспективи концепту «життя проміж», який здатний «схопити» мінливу текстуру актуального соціокультурного просторового порядку й атрибутивного йому особистого досвіду просторового самовідчуття. У широкому сенсі «життя проміж» розуміється нами як «номадична конструкція» (у термінології Н. Бурріо [9]), мінлива форма соціального життя, ситуативна сфера перетинання різноманітних соціальних практик суб'єктів, позбавлена звичного топологічного

маркування «зовні» / «всередині», «замкнутість / відкритість», «публічне / приватне», «стабільне / турбулентне», «своє / чуже».

Отже, можливість динамічної отологічної конструкції «життя проміж», забезпеченої цифровими технологіями, ставить під сумнів життєздатність есенціалістських бінарних дихотомій, які надмірно звужують прагматику сучасного людського існування. В умовах нової мобільності життя стає більш варіативним, плинним, багатшаровим, тобто воно відповідає реальності, яку не можливо звести до альтернативи або/або. Це означає, що соціокультурна топологія сучасності (цифрової, медіатизованої, мережевої) набуває нових просторових форматів, одним з яких, власне, і є «життя проміж» – зона гібридизації, динамічної множини реального і віртуального, публічного і приватного, чією основною особливістю стає мобільність.

Виклад основного матеріалу. В умовах мобільного сьогодення нормальним, ба більше – рутинним, стає життя «у русі», «поза домом», «вдома у світі», тобто життя, що втрачає чіткість кордонів, балансує на грані сталих визначень, здійснюється у гібридних, розпливчатих світах, де «мобільні засоби комунікації все більше поєднуються з людьми, утворюючи нові матеріальні світи» [27, с. 215]. І, дійсно, як переконливо довели спочатку пандемійні обмеження 2021-2022 років, а наразі – російсько-українська війна, яка радикально змінила базові структури повсякдення, екзистенційні значення «бути вдома», механізми виробництва суб'єктивності (практики самоздійснення, стратегії подолання щоденних негаразд і страхів), наше буденне життя, стає дедалі більше віртуальними (але від цього не менш реальним). Так, в умовах війни мобільні медіа не просто забезпечують «додатковий рівень соціального зв'язку – як з людьми так й місцями» [11], вони стають для багатьох українців та українок майже єдиною можливістю підтримувати міжособистісні зв'язки, утворювати простори «домашності», особистої автономії, працювати, навчатися, відпочивати, з'єднуватися з друзями, коханими, близькими людьми незалежно від часових і територіальних обмежень.

Водночас іронією долі виглядає той факт, що в ситуації активних мобільних комунікацій акції офлайн-життя не тільки не впали, навпаки вони відчутно зросли в ціні. Коротко кажучи, мобільні технології мають двосторонню природу: з одного боку вони забезпечують нам «цифровий добробут» [24], з іншого боку – вони створюють певні виклики сучасній інфраструктурі індивідуального і соціального життя, яке набуває «нової сегментації» (в термінології А. Негрі і М. Гарта [20, с. 302]), нової динамічної констеляції медіа-ефектів, соціальних зв'язків, контекстів, подій, просторів, місць.

Тож очевидно, що під впливом мобільних технологій, мережевих інфраструктур докорінно змінюється сама концепція організації життєвого простору людини, її відчуття самості (Self), ідентичності, стосунків «Я-Інший». Однак є суттєва різниця в тому: а) за яких умов – буденних або надзвичайних (як-то, наприклад, міграції або очікувано складні життєві обставини, викликані російсько-українською війною) – відбуваються ці динамічні перетворення, б) які структурні, дискурсивні, екзистенційні наслідки (довгострокові або тимчасові) мають такі отно-просторові транс(де)формації.

Звідси – потреба у проблемному виділенні і навіть повторному відкритті феноменів, пов'язаних з новою просторовою організацією сучасного соціуму. Про це свідчать теми, які останнім часом викликають жвавий інтерес інтелектуальної спільноти – як західної [10; 14; 21; 23; 16], так і вітчизняної [5; 6], зокрема – тема дому (феноменального відчуття «бути вдома»).

В умовах мінливого, непередбачуваного, невизначеного світу дім, позбавляючись утвердженого, непорушного, стійкого статусу, все частіше перетворюється на джерело особливих переживань. Зайво казати, що відповідь на питання «що для мене значить дім? де я почувуюсь вдома?» цілковито залежить від конкретних соціокультурних обставин, світоглядних умов й актуальних життєвих подій. Очевидно, що для багатьох українців та українок, які буквально втратили свій дім внаслідок російського повномасштабного вторгнення, чутливий простір дому сповнений зовсім іншими значеннями, цінностями, сенсами, практиками, ніж для тих, хто свідомо і добровільно обирає для себе постійну мобільність протягом всього життя, як-от «глобальні кочівники» (global nomads) [15] або «цифрові кочівники» (digital nomad) [19], які нехтують вкоріненістю у простір на користь можливості жити і працювати з будь-якої точки світу, маючи при собі гаджет і доступ до Інтернету. Для останніх практики сприйняття і споживання простору в цілому (і простору дому зокрема) визначаються виключно їх технологічними, фінансовими, професійними можливостями, особистими рішеннями і бажаннями. Коротше кажучи, саме цифрові інформаційні технології стають головним способом повсякденного досвіду мережевих суб'єктів, повністю «поглинувши простори і ритуали, що склалися ще здавна» [18, с. 21]. За таких обставин їх індивідуальних життєвий простір функціонує в режимі «не-місця» (місця, опосередкованого цифровими пристроями, позбавленого почуття осілості, яке має забезпечити міцну територіальну ідентичність людини, її емоційну прив'язаність до «дому»). Як переконливо зазначив відомий американський урбаніст А. Грінфілд «з цими пристроями ми одночасно і тут, і десь ще, разом з рештою, але при цьому ніде повністю не присутні» [21, с. 53].

Радикально інакше виглядає феноменологія домашнього простору в сьогоденних українських реаліях, де війна перетворила дім на найважливіший маркер самості/ідентичності, який виконує ідеологічну, психоемоційну, терапевтичну, символічну, функції, надає / повертає почуття «нормальності». У цьому аспекті дуже показовим виглядає допис, який зустрівся нам

у Facebook і який наочно демонструє, що дім, при наймі для вимушено переміщених українців, перестав бути завжди зоною осілості, непорушності, маркованої фізичними кордонами: «Вчора на базарі я побачила, як жінка гірко плаче біля ятки з посудом <...> Вона побачила на ятці таку саму чашку, яку колись мала вдома. Тепер уже не має – ні чашки, не дому. Це дуже симпатична і зручна чашка. Але не будеш же обтяжувати нею побут у чужому помешканні, звідки невідомо коли і невідомо куди доведеться їхати» [4]. Отже, наведений допис є переконливим прикладом того, як російсько-українська війна змінили особистий досвід життя людей, позбавивши їх доступу до звичних ролей і просторів. Виявляється, що у плинній сучасності (у термінології З. Баумана), особливо, коли «ми втрачаємо чітке уявлення про своє справжнє місце» [1, с. 245], і звичайна чашка може стати тим емоційним об'єктом, який повертає втрачене відчуття дому, нормальності, самоусвідомлення і самосприйняття. А відтак, можна стверджувати, що просторовий досвід життя стає виразно символічним, феноменальним, емоційним. Звідси – популярний нині концепт «доместикації» (domestication) – як приватизації людиною простору, при звичайності дому, встановлення з ним емоційних зв'язків [13].

З урахуванням цього варто додати, що наведені нами логіки індивідуального онто-просторового переживання феномену «дому» («вдома») є по суті свідченням нових способів пояснення властивостей соціокультурного простору, який в сьогоденному своєму стані є «ситуативним», «гібридним», «рідким», а відтак «його можна розхитати, він крихкий, недовершений і неконсолідований, це простір з відкритими флангами і вразливими зонами» [7, с. 7]. Як наслідок, виникає необхідність пошуку адекватних теоретичних інструментів для аналізу цього «рухливого простору» епохи цифрових комунікацій, й перманентної emergency (надзвичайності, екстраординарності) [30].

Ще раз повернемося до нашої вихідної думки. В умовах діджитального суспільства, з його emergency й ризиками, коли техніка, люди, алгоритми утворюють так звані «культурні машини» (культурні у тому сенсі, що «медіа-технології водночас є культурними артефактами й носіями культурного значення» [25]), суб'єктивність, так само як і її просторове впорядкування опиняються під тиском ефектів медіатизації. При наявності гаджетів сьогодні просто не можливо не бути залученим до соціальних мереж, онлайн-спільнот, нових соціальних медіа, онлайн-сервісів і медіаплатформ. Відтак, сучасне суспільство/культура/людина існують на межі двох світів – реального і віртуального. Сутнісні риси цих світів можна теоретизувати різними термінами: «доповнена реальність», «додане людство» (А. Барікко), «метавесвіт». По суті, всі ці концепти, які описують актуальну онтологію, фіксують ключову її характеристику – співіснування і динамічна взаємодія різних просторових сегментів які утворюють нову нормальність «життя проміж». Зазначимо, що чинник простору в аспекті людського сприйняття й існування розглядається нами у дусі проксемики – порівняно нової науки, що вивчає так звану проксемику поведінку, пов'язану

з особливостями структурування людиною особистого простору (мікропростору повсякденних взаємодій, простору власного житла, міського середовища). Як вважає основоположник проксемики американський антрополог Е. Холл, людина використовує особистий простір передусім як комунікативний механізм, з допомогою якого вона «отримує інформацію про те, що думають інші, оцінюючи їх поведінку у зв'язку з різним ступенем близькості, розташуванням щодо них» [17, с. 64].

Таким чином, фокус теоретичного інтересу даної статті спрямований на осмислення топології сучасного соціокультурного простору, особливості (ре)конфігурації якого можна пояснити через конструкцію «проміж». Коротко кажучи, «проміж» означає динамічну онтологічну якість, котра найбільш яскраво втілює досвід гібридного буття в «полімедійному середовищі» [22]. Очевидно, що формат життя «проміж» сам по собі не є проблемою (до речі, постійний трансфер між зоною публічного і приватного, «свого» і «чужого», відкритого і зачиненого – є цілком традиційним для соціальної топології модерну). Проблемність полягає у тому, що на відміну від бінарного світопорядку «першого»/організованого/твердого модерну (у термінології У. Бека) топологічна позиція «проміж» уможливується зовсім іншою логікою, принциповим моментом якої стає одночасність депривації і приватизації. Зазначимо, що обидва процеси легко взаємоконвертуються (перехрещуються). Депривація, як те, що «позбавлене голосу, відсутнє на публіці» [29, с. 13] нарешті отримує публічний «голос», стає повсюдною. Водночас так само повсюдною виявляється приватизація, яка перетворює соціальний порядок на інтимний простір колективного життя. Такі поняття як «публічна близькість», «мережева близькість», «мережева індивідуалізація» доволі рельєфно демонструють, як перехрещуються сьогодні кордони приватного і публічного.

Саме такою є естетика й прагматика життя у цифровому світі, принципи влаштування якого розкриває Дж. Урі. Як зауважує британській соціолог: «Мобільні засоби комунікації надають нові можливості: виробляти нові модні об'єкти, котрі «готові до вживання» навіть тоді, коли люди перебувають у русі; робити так, щоб тілесні рухи завжди потребували доповнення мобільним комунікаційним пристроєм; ще далі пересувати стосунки у бік міжособистісної коннективності; продукувати нові компоненти «мережевого капіталу»; породжувати нові види комунікабельності-на-ходу; розвивати «проміжки» між будинком, роботою та місцями дозвілля та зрушувати системи організації часу з «пунктуальності» до менш формальної «флюїдної» [28, с. 235].

Ця довга цитата була необхідна нам для того, що б прояснити актуальний порядок конституювання соціокультурних просторів, впорядкованих логікою мереж, нових соціальних медіа, месенджерів. Істотним є те, що в умовах інтенсифікації цифрових онлайн-комунікацій відбувається нехтування традиційними онтологічними структурами, традиційно закріпленими за публічними і приватними локаціями, в наслідок чого останні позбавляються жорстко визначених кордонів, звичної семантики, принципів відмінностей. Приміром, до

якого онтологічного статусу тяжіє добровільний персональний медіаперформанс, який влаштовує приватна особа «на очах у всіх» у соціальних мережах? Чи не вказують практики присутності «особистого у спільних просторах» [5] на демонтаж жорстких просторових кордонів у бік гнучких їх інтерпретацій? Звідки у сучасній «мобільній людині», що оселилась у месенджерах і соціальних це повсюдне відчуття комфортного середовища, ба більше – «вдома» за умов наявності доступу до Інтернету. Ось як переконливо описує організацію повсякденного життя в умовах цифрової реальності А. Грінфілд: «Ви сидите в кафе, рекомендованому вам алгоритмом, за столом, зробленим за допомогою установки із програмним керуванням; ви сплачуєте за свою каву криптовалютою, підносячи смартфон до каси; з вулиці лунають голоси дітей, які грають у гру з доповненою реальністю. І хоча жоден із аспектів цієї ситуації не був можливий ще п'ять років тому, жоден з них не здається вам особливо примітним. У наші дні це цілком нормально» [18, с. 225].

Відтак у рамках цифрового світу життя людини перетворюється на рухомий, транзитивний, не пов'язаний з чітко визначеними класифікаціями, ієрархіями, зонами розмежування мережевий простір взаємодії. Інакше кажучи, в умовах надзвичайно динамічної реальності, коли «все стає рідким» [3, с. 35], діє принципово новий – множинний – механізм структуризації форм соціальних і просторових відносин, який підриває вкорінені ще у культурі модерну правила «збирання» різних соціальних сутностей – від повсякденного життєвого досвіду конкретної людини до макроінституцій. Вельми наглядно множинну конфігурацію «рідкого світу» пояснює П. Вірно: «Множинність затверджується як спосіб існування там, де спостерігаються взаємонакладення або хоча б схрещування між тими сферами, які зовсім недавно, за часів фордистської епохи, здавалися розділеними та чітко розрізненими» [29, с. 40]. І тут ми цілком солідарні з позицією французького філософа П. Віріліо, який стверджує, що у мережевому світі сучасної технокультури («телевізійної присутності») саме поняття простору як фізичної перешкоди/межі/ того, що розділяє пережило себе [2, с. 167]. Тотальна досяжність, здатність мас-медіа бути всюдисущими знецінили значення «місця» як відокремленого просторового локусу, перевернули «звичні уявлення про «внутрішнє» і «зовнішнє» [2, с. 167].

Саме за такої просторової конфігурації топологічною формою впорядкування життєсвіту людини стає життя «проміж», атрибутами якого стають:

а) перформативність і ситуативність як можливість людини вибирати й діяти в конкретних контекстах на власний розсуд, відповідно до особистих пререференцій і бажань, мінімізуючи при цьому втручання Інших;

б) процесуальність як відсутність заздалегідь заданої сталої суті та визначеності, головним корелятом якої виступає глобальна інформаційно-візуальна індустрія, що постійно тиражує різноманітні можливі зразки особистого та колективного життя;

в) (де)локалізованість як відсутність прив'язки приватного або публічного модусу життя до певного місця і часу.

До цього контексту варто додати ще одну важливу думку: у наслідок процесів двоїстої депривації/приватизації просторових структур, які нині оформлюються у гібридній топологічній проекції «проміж», активізуються і нові режими суб'єктивації, котрі певним чином позиціонують суб'єктів у мережевому просторі і визначають умови їх соціабельності (контактності), міжособистісних відносини, форм спілкування, норми збалансування особистого і публічного. Іншими словами, мережева суб'єктність заявляє про себе у форматі «масштабованої соціальності», яка утворюється цифровими технологіями і означає «здатність соціальних медіа займати проміжний простір між публічним і приватним, оскільки користувачі здатні самостійно налаштовувати рівень приватності і розмір аудиторії для контенту, який вони публікують» [12].

Отже, рухоме, мінливе, ситуаційне життєве середовище с(від)творює своєрідного суб'єкта і висуває певні вимоги до його якостей, рис, прагматичної компетентності, практик споживання / використання / освоєння різноманітних життєвих просторів – від міського до віртуального простору нових соціальних медіа. Відтепер все більш затребуваною якістю суб'єктивності (тут: здатності діяти) людини доби «плинної сучасності» є вміння «жити у русі», тобто бути мобільною, спритнішою, гнучкою, налаштованою на постійні зміни, нескінченний пошук нових місць, відносин, вражень, ідентичностей, локацій. Словом, життєвий досвід Номо mobilis відтепер обмежується короткостроковими, поверхневими зв'язками, стосунками, зонами комунікації і полягає, як висловився Н. Бурріо, у креативних актах винаходу варіантів «індивідуальної чи колективної втечі у тимчасові, номадичні конструкції» [9, с. 57], які Дж. Урі суголосно називає «міжпросторами» [28].

Таким чином, цілком очевидно, що суспільні взаємодії, засновані на механізмах, описаних вище, закономірно породжують «бездомні множинності» [29], «плинні суб'єктивності» [8], котрі не мають сталої репрезентації, втім мають спільне – полімедійне – її підґрунтя і «випарену» (у метафоричному висловленні А. Гілена [3]), тобто швидкоплинну, тимчасову природу.

Висновки. Звідси напрашується логічний висновок: в умовах сучасної технокультури, коли ключовими онто-просторовими характеристиками стають рухливість, нестабільність, «симуляція і гіперреальність» (Ж. Бодріяр), «ризомність» (Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі), «мережевість» (Б. Латур), найфункціональнішим форматом буття виявляється «життя проміж».

«Проміж» виступає номадичною територією перекрещення, котра не визнає стабільних фіксацій в категоріях бінарних опозицій. Це означає, що межі/кордони, приміром, між приватними і публічними порядками взаємодії стають транспарентними, тобто легко проникними. Більш того, сама їх наявність часто опиняється під знаком питання, що, у свою чергу, ставить під сумнів саму можливість сталої просторової організації, буквально прив'язаної до фізичного місця. Дійсно, розуміння меж у значенні того, що повинне «відділяти», «перешкоджати проникненню», «робити що-небудь непроникним для інших», за сутністю своєю є некоректним. Іншими словами, сучасний ментальний і соціальний ландшафт виявляють граничну плюралістичність і фрагментованість. А отже, метафора «проміж» як опозиція бінарній системі організації онтологічного порядку вказує на (пере)збирання сучасного полімедійного соціального простору, який набуває нових рис, властивостей, механізмів регулювання, поєднаних словом «гібридність» і дозволяє оперувати більш гнучкими смислами, ніж це було можливо в епоху жорстких імперативів, ієрархій й соціально встановлених життєвих канонів.

Список використаних джерел

1. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності / пер. з англ. О. Буценко. Київ: Дух і літера, 2014. 280 с.
2. Вірлію П. Інформаційна бомба/пер. з фр. Олега Демківа. *Незалежний культурологічний часопис «І»*. 2003. Число 30: Маніпуляція свідомістю. С. 164–173.
3. Гілен П. Культура та інші фундаменталізми / пер. із гол. О. Смерек. Харків: IST Publishing, 2019. 112 с.
4. Калитко Катерина (Kalytko Kateryna). Зараз напишу довгий текст ... URL: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0wixCpLFbQ2wg4d51QHa3wyASZUJvUWp83uzyu4CHiLfZCTD2Xxyg2GxEcZer46t3l&id=669786448&sfnsn=mo (дата звернення: 20.05.2023).
5. Петренко-Лисак А. Мобільні комунікації у транзитивному просторі метрополітену. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2017. № 39. С. 239–243.
6. Стан сингулярності: соціальні структури, ситуації, повсякденні практики / С. Макеєв, С. Оксамитна, А. Домаранська, О. Іванов, Т. Костюченко, Л. Малиш, Т. Марценюк, С. Стукало; за ред. С. Макеєва і С. Оксамитної. Київ: НаУКМА, 2017. 180 с.
7. Штретлінг С., Міщенко К. Передмова. *Рухливий простір. Міждисциплінарна онтологія* / за ред. Міщенко К., Штретлінг С. Київ: Аванпост-Прим, 2018, С. 6–11.
8. Bauman Z. *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity, 2008. 232 p.
9. Bourriaud N. *Relational Aesthetics* Paris: Les Presses du Reel, 2002 (for the english translation), 125 p.
10. Butcher M. From 'fish out of water' to 'fitting in': The challenge of re-placing home in a mobile world. *Population, Space and Place*, 2010. P. 23–36. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/psp.575> (дата звернення: 21.05.2023).
11. Campbell S. W. From Frontier to Field: Old and New Theoretical Directions in Mobile Communication Studies. *Communication Theory*. Vol. 29, Issue 1, February, 2019. P. 46–65.
12. Chambers D. Networked intimacy: algorithmic friendship and scalable sociality. *European j. of communication*, 2017. Vol. 32. N 1. P. 26–36.

13. Consuming technologies: Media and information in domestic spaces / ed. by R. Silvestone, E. Hirsch. L.; N.Y.: Routledge, 1992. 236 p.
14. Corbin Dwyer S., Buckle J. L. The space between: On being an insider–outsider in qualitative research. *International Journal of Qualitative Methods*, 2009. P. 54–63. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1609406918788176> (дата звернення: 27.05.2023).
15. D'Andrea A. Neo-nomadism: a theory of post-identitarian mobility in the global age. *Mobilities*, 2016. № 1 (1). P. 95–119. URL: https://www.researchgate.net/publication/233071987_Neo-Nomadism_A_Theory_of_Post-Identitarian_Mobility_in_the_Global (дата звернення: 27.05.2023).
16. de Loryn B. Not necessarily a place: How mobile transnational online workers (digital nomads) construct and experience 'home'. *Global Network*, 2022. Vol. 22, Issue 1. P. 103–118. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/glob.12333> (дата звернення: 17.11.2022).
17. Griffin Emory A. A first look at communication theory. New York: McGraw-Hill, 1997. V. 1. P. 60–67. URL: <http://www.afirstlook.com/docs/proxemic.pdf> (дата звернення: 15.06.2023).
18. Greenfield A. *Radical Technologies: The Design of Everyday Life*. London, New York: Verso, 2017. 349 p.
19. Hannonen O. In search of a digital nomad: defining the phenomenon. *Information Technology & Tourism*, 2020. V. 22. P. 335–353. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40558-020-00177-z#citeas> (дата звернення: 02.06.2023).
20. Hardt M., Negri A. *Empire*. Harvard University Press, 2000. 478 p.
21. Jackson M. *At home in the world*. Duke University Press, 2000. 188 p.
22. Madianou M., Miller D. *Migration and new media: transnational families and polymedia*. London: Routledge, 2012. 193 p.
23. Mallett S. Understanding home: A critical review of the literature. *Sociological Review*, 2004. P. 62–89. URL: https://www.researchgate.net/publication/227699627_Understanding_Home_A_Critical_Review_of_the_Literature (дата звернення: 02.06.2023).
24. Mariek M. Digital Wellbeing as a Dynamic Construct, *Communication Theory*. Vol. 31, Issue 4, November, 2021. P. 932–955. URL: <https://academic.oup.com/ct/article/31/4/932/5927565?searchresult=1#312635277> (дата звернення: 23.05.2023).
25. Siles I., Espinoza-Rojas J., Naranjo A., & Tristán M. F. The Mutual Domestication of Users and Algorithmic Recommendations on Netflix. *Communication, Culture and Critique*, 2019. V. 12. P. 499–518.
26. Tolstokorova A. Who cares for carers?: Feminization of labor migration from Ukraine and its impact on social welfare. *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*, 2009. V. XVIII. № 1. P. 62–84.
27. Urry J. *Sociology beyond societies. Mobilities for twenty-first century*. London and New York: Routledge, 2000. 255 p.
28. Urry J. *Mobilities*. Cambridge: Polity Press, 2007. 336 p.
29. Virno P. *Grammar of the Multitude. For an Analysis of Contemporary Forms of Life*. New York: Semiotext(e), 2004. 120 p.
30. Žižek S. A Permanent Economic Emergency. *New Left Review*. V. 64, July–August, 2010. P. 85–95.

References

1. Bauman Z., Donski's L. (2014). *Moral'na sli'pota. Vtrata chutlivosti' u plinni'j suchasnosti* [Moral Blindness. The Loss of Sensitivity in Liquid Modernity]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Virilio P. (2003). *Informatsiina bomba / per. z fr. Oleha Demkiva* [Information bomb]. *Nezaleznyi. kulturolohichni chasopys «I»*. Chyslo 30: Manipuliatsiia svidomistiu, 164–173 [in Ukrainian].
3. Hilen P. (2019). *Kultura ta inshi fundamentalizmy / per. iz. hol. O. Smerek*. [Culture and other fundamentalisms]. Kharkiv: IST Publishing [in Ukrainian].
4. Kalytko Kateryna (Kalytko Kateryna). *Zaraz napyshu dovyhy tekst ...* [Now I will write a long text...]. URL: https://facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0wixCpLFbQ2wg4d51QHa3wyASZUJvUWp83uzyu4CHiLFZCTD2Xxyg2GxEcZer46t3l&id=669786448&sfnsn=mo. (accessed: 20.05.2023) [in Ukrainian].
5. Petrenko-Lysak A. (2017). *Mobilni komunikatsii u tranzytyvnomu prostori metropolitenu* [Mobile communications in the transit space of the subway]. *Visnyk KhNU imeni VN Karazina. Serii «Sotsiologichni doslidzhennia suchasnoho suspilstva: metodolohiia, teoriia, metody»*, 39. 239–243 [in Ukrainian].
6. *Stan synhuliarnosti: sotsialni struktury, sytuatsii, povsiakdenni praktyky* [The state of singularity: social structures, situations, everyday practices] / S. Makeiev, S. Oksamytna, A. Domaranska, O. Ivanov, T. Kostiuhenko, L. Malys, T. Martseniuk, S. Stukalo; za red. S. Makeieva i S. Oksamytnoi. (2017). Kyiv: NaUKMA [in Ukrainian].
7. Shtretlinh S., Mishchenko K. (2018). *Peredmova*. [Preface]. *Rukhlyvyi prostir. Mizhdystyplinarna ontolohiia / za red. Mishchenko K., Shtretlinh S.* Kyiv: Avapost-Prym – Outpost-Prim, 6–11 [in Ukrainian].
8. Bauman Z. (2008). *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity, 232 p.
9. Bourriaud N. (2002). *Relational Aesthetics* Paris: Les Presses du Reel (for the english translation), 125 p.
10. Butcher M. (2010). From 'fish out of water' to 'fitting in': The challenge of re-placing home in a mobile world. *Population, Space and Place*, P. 23–36. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/psp.575> (accessed: 21.05.2023).
11. Campbell S. W. (2019). From Frontier to Field: Old and New Theoretical Directions in Mobile Communication Studies. *Communication Theory*, Vol. 29. Issue 1. February. P. 46–65.
12. Chambers D. (2017). Networked intimacy: algorithmic friendship and scalable sociality. *European j. of communication*, Vol. 32. №1. P. 26–36.
13. Consuming technologies (1992). *Media and information in domestic spaces / ed. by R. Silvestone, E. Hirsch. L.; N. Y.*: Routledge, 236 p.

14. Corbin Dwyer S., Buckle J. L. (2009). The space between: On being an insider–outsider in qualitative research. *International Journal of Qualitative Methods*, P. 54–63. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1609406918788176> (accessed: 27.05.2023).
15. D'Andrea A. (2016). Neo-nomadism: a theory of post-identitarian mobility in the global age. *Mobilities*, №1 (1). P. 95–119. URL: https://www.researchgate.net/publication/233071987_Neo-Nomadism_A_Theory_of_Post-Identitarian_Mobility_in_the_Global (accessed: 27.05.2023).
16. de Loryn B. (2022). Not necessarily a place: How mobile transnational online workers (digital nomads) construct and experience 'home'. *Global Networks*, Vol. 22. Issue 1. P. 103–118. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/ft/10.1111/glob.12333> (accessed: 27.05.2023).
17. Griffin Emory A. (1997). A first look at communication theory. New York: McGraw-Hill, Vol. 1. P. 60–67. URL: <http://www.afirstlook.com/docs/proxemic.pdf> (accessed: 15.06.2023).
18. Greenfield A. (2017). *Radical Technologies: The Design of Everyday Life*. London, New York: Verso, 349 p.
19. Hannonen O. (2020). In search of a digital nomad: defining the phenomenon. *Information Technology & Tourism*, Vol. 22. P. 335–353. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40558-020-00177-z#citeas> (accessed: 02.06.2023).
20. Hardt M., Negri A. (2000). *Empire*. Harvard University Press, 478 p.
21. Jackson M. (2000). *At home in the world*. Duke University Press, 188 p.
22. Madianou M., Miller D. (2012). *Migration and new media: transnational families and polymedia*. London: Routledge, 193 p.
23. Mallett S. (2004). Understanding home: A critical review of the literature. *Sociological Review*, P. 62–89. URL: https://www.researchgate.net/publication/227699627_Understanding_Home_A_Critical_Review_of_the_Literature (accessed: 02.06.2023).
24. Mariek M. (2021). Digital Wellbeing as a Dynamic Construct. *Communication Theory*, Vol. 31. Issue 4. November. P. 932–955. URL: <https://academic.oup.com/ct/article/31/4/932/5927565?searchresult=1#312635277> (accessed: 15.05.2023).
25. Siles I., Espinoza-Rojas J., Naranjo A. & Tristán M. F. (2019). The Mutual Domestication of Users and Algorithmic Recommendations on Netflix. *Communication, Culture and Critique*, Vol. 12. P. 499–518.
26. Tolstokorova A. (2009). Who cares for carers?: Feminization of labor migration from Ukraine and its impact on social welfare. *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*, Vol. XVIII. № 1. P. 62–84.
27. Urry J. (2000). *Sociology beyond societies. Mobilities for twenty-first century*. London and New York: Routledge, 255 p.
28. Urry J. (2007). *Mobilities*. Cambridge: Polity Press, 336 p.
29. Virno P. (2004). *Grammar of the Multitude. For an Analysis of Contemporary Forms of Life*. New York: Semiotext(e), 120 p.
30. Žižek S. (2010). A Permanent Economic Emergency. *New Left Review*, Vol. 64. July–August. P. 85–95.